

Tolmetus ja tallitus TALLINNAS, Pagari uul. nr. 1 Tolmetaja kõnetunnid kella 12—1.	<h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI. ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS Kindralstaabi väljaandel.</p>	Tellimise hind: 1 aas'a peale 40 marka $\frac{1}{2}$ " " 20 " $\frac{1}{4}$ " " 10 " Kuulutuste ja teada- annete hind: Iga kor- pusrea eest 1 mark.
Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.		
№ 13	Laupäewal, 27. märtsil 1920.	II aastakäik

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Wabariigi Walitsuse otsused.
2. Ülendused.
3. Wäljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.
4. Sõjaministri päewakäskud.
5. Wabaduse Nõu põhikirj.

Üleüldine osa:

1. Rahwaste Liidu põhikirj.
2. Lubendorffi sõjamälestused.
3. Segateated.
4. Kirjawastused.
5. Kuulutused.

Ametlik osa.

Wabariigi Walitsus otsustas 21. märtsil:

- 1) Wabariigi sõjawägede ülemjuhatus sai iseseisew instituut lõppenuks tunnistada kell 12 öösel 26/27. märtsi wahel.
- 2) Kindralstaabi kindralmajor Laidoner sõjawägede ülemjuhataja kohustest tema enese soowi peale wabastada.
- 3) Wabariigi sõjawägede ülemjuhataja kindralmajor Laidoner tema harufordsete suurte teenete eest Wabariigi sõjawägede organiseerimisel ja juhutamisel Eesti iseseiswuse wõitluses ülendada kindralleitnandiks.
- 4) Wabariigi sõjawägede ülemjuhataja wõlitsused ja kohused sõjaministri ettepanekul sõjawägede ülemjuhatusesse iseseiswa instituudi lõppemise filmipilgult panna sõjaministri peale.

Ülendused.

Wäljawõtted käskudest Wabarilgi sõjawägedele.

№r. 443.

Tallinnas, 12. märtsil 1920.

§ 1. Allpool tähendud 8-da jalawäe polgu ohwitserid kinnitakse järgmises auastes:

Alamleitnant — leitnandiks:

1. Hugo Waddi, wanusega 20-st augustist 1917.

Eipnik — alamleitnandiks:

1. Johannes Kadastik, wanusega 1-st novembrist 1917.

§ 2. Allpool tähendud 2-se Ratsapolgu ohwitserid kinnitakse järgmises auastes:

Leitnant — alamkapteniks:

1. Konstantin Kurrik, wanusega 1-st septembrist 1917.

Eipnik — alamleitnandiks:

1. Michail Tschuchnow, wanusega 1-st detsembrist 1917.

§ 3. Allpool tähendud Inseneri bataljoni ohwitserid kinnitakse järgmises auastes:

Alamleitnant — leitnandiks:

1. Karl Eller, wanusega 3-st augustist 1917.

Eipnik — alamleitnandiks:

1. Eduard Metsak, wanusega 28-st juulist 1917.

§ 4. Auto roodust leitnant Wladimir Struss kinnitakse alamkapteni auastes, wanusega 11-st oktoobrist 1917.

§ 5. Soomustrongide diviisi staabist, leitnant August Kaalep kinnitakse alamkapteni auastes, wanusega 22-st oktoobrist 1917.

§ 6. Allpool tähendud Tallinna Tagawara polgu ohwitserid kinnitakse järgmises auastes:

Alamleitnandid — leitnandideks:

1. Hans Jürgermann, wanusega 1-st juunist 1917. 2. Jaan Käosaar 13-st augustist 1917.

§ 7. Tallinna üksikust eskadronist alamleitnant Edgar Tiits kinnitakse leitnandi auastes, wanusega 19-st juulist 1917.

§ 8. Eaiaroopalise soomusrong nr. 2 pealt lipnik Daniel Siilats finnitakse alamleitnandi auastes, wanusega 1-st oktoobrist 1917.

§ 9. 2-se Diwiisi Komandandi komandost lipnik Friedrich Heimann finnitakse alamleitnandi auastes, wanusega 12-st oktoobrist 1917.

§ 10. Peipsi laewastiku staabist alamleitnant Jaan Raudsepp finnitakse leitnandi auastes, wanusega 2-st septembrist 1917.

§ 11. Suurtükiväe Walitsuse Sõjariistade ladust alamleitnant Peeter Lauri finnitakse leitnandi auastes, wanusega 1-st jaanuarist 1917.

§ 12. 6-st jalawäe polgust alamleitnant Jean Kulbock finnitakse leitnandi auastes, wanusega 5-st jaanuarist 1917.

§ 13. 1-se Diwiisi Tagawara bataljonist alamleitnant Hans Tiidemann finnitakse leitnandi auastes, wanusega 15-st aprillist 1917.

§ 14. Päewakäsu Eesti Sõjawägedele nr. 21, 3-st aprillist 1918., selgituseks, lugeda Kuperjanowi partisaani polgust alamkapten Rudolf Kuslap'i selles auastes wanusega 20-st märtsist 1919.

444.

Tallinnas, 13. märtsil 1920.

Alamkõrge Kõrge Wabariigi Sõjawägedele Sõjaministri poolt tinnitud auastme kõrgendused:

§ 1. Alpool tähendub Wabariigi Kaitse-Võidu ohvitserid finnitakse:

Leitnandist — alamkapteniks:

1. Karl Engel, wanusega 30-st märtsist 1917.

Alamleitnandist — leitnandiks:

1. Anders Westerbloom, wan. 22. märtsist 1917.

Lipnikust — alamleitnandiks:

1. Alfons Bergmann, wanusega 1-st jaanuarist 1917.

§ 2. Alpool tähendub Sõjaministeeriumi ohvitserid finnitakse:

Lipnikudest — alamleitnantideks:

1. Jaan Ranger, wanusega 14-st maist 1916.

2. Arnold Susi, " 20-st märtsist 1917.

3. Julius Mark, " 22-st aug. 1917.

445.

Tallinnas, 13. märtsil 1920.

§ 7. Kalevi Malewa polgust weltweebel Karl Hellat ülendakse ühendatud ülesõdatud wahuse eest ohvitseri asetäitjaks, 1. jaanuarist f. a. arwates.

§ 8. Alpool järgnevad 7-da jalawäe polgu rahwawäelased üendatse ohwitseri asetäitjateks:

Noorem alamohwitser Mart Lindal, 1. septembrist 1919 a. arwates

Noorem alamohwitser Aleksander Waarmann, 1. sept. 1919 a. arwates.

Peamees Julius Karro, 1 septembrist 1919 a. arwates.

Kõrge Robert Saar, 1. septembrist 1919 a. arwates

§ 9. Alpool järgnevad 6-da jalawäe polgu rahwawäelased üendatse ühendatud ülesõdatud wahuse eest ohwitseri asetäitjateks:

Vanem alamohwitser Johan Ort, 10. septembrist 1919 a. arwates.

Weltweebel Aleksander Tago, 9. juulist 1919 a. arwates.

Vanem alamohwitser Herman Watson, 1 septembrist 1919 a. arwates

Nr. 455.

Tallinnas, 21. märtsil 1920.

§ 1. Riisaroopaliste soomusrongide ülem kapten Arwed Engmann üendatse alampolkownikuks, wanusega 1-st märtsist 1920.

§ 2. Soomusrongide diwiisi tagawara bataljoni ülem kapten Emil Kurst üendatse alampolkownikuks, wanusega 1-st webruarist 1920.

Nr. 457.

Tallinnas, 21. märtsil 1920.

§ 1. Kõrge Wabariigi Sõjawägedele nr. 311 § 1, 7-st jaanuarist f. a. muudetakse järgmiselt: Wiinirühleja „Sembil'u" wanem suurtükiohwitser aselipnik Andrei Grifson üendatse nooremaks leitnandiks, wanusega 26-st nowembrist 1918.

§ 2. Kõrge Wabariigi Sõjawägedele nr. 311 § 2, 7-st jaanuarist f. a. muudetakse järgmiselt: Suurtükilaewa „Ahti" komander aselipnik Andreas Julle üendatse nooremaks leitnandiks, wanusega 25-st märtsist 1918.

Kõrge Wabariigi Sõjawägedele nr. 311 § 4, 7-st jaanuarist f. a. muudetakse järgmiselt: Piirivalwe Walitsusest aselipnik Adolf Suurmaann üendatse nooremaks leitnandiks, wanusega 26-st nowembrist 1918.

Nr. 458.

Tallinnas, 25. märtsil 1920.

§ 1. Sõjawäe Korteris Walitsusest lipnik Karl Dubas finnitakse alamleitnandi auastes, wanusega 15-st augustist 1915.

§ 2. Lõtkuwa pargi nr. 4 komandant alamleitnant Leonhard Rasiin finnitakse leitnandi auastes, wanusega 10-st aprillist 1916.

§ 3. Alpool tähendub Rindralstaabi Walitsuse Trüütööde sõjakontrolli jaostonna ohwitserid finnitakse

Alamleitnantidest — leitnantideks:

1. Anton Allik, wanusega 1-st jaan. 1917.

2. Harry Green, " 1-st jaan. 1917.

3. Hendrik Putnit, " 1-st jaan. 1917.

§ 4. 1-st Rindluse Kaste Suurtükiväe diwiisist alamleitnant Paul Ruusik finnitakse leitnandi auastes, wanusega 12-st webruarist 1917.

§ 5. 2-st Piiriküti bataljonist alamleitnant Johan Eichbaum finnitakse leitnandi auastes, wanusega 1-st märtsist 1917.

§ 6. Tartu linna Komandantuurist lipnik Walter Sihle finnitakse alamleitnandi auastes, wanusega 1-st juulist 1917.

§ 7. Jäamurdja „Tasuja" pealt lipnik Mats Laiwin finnitakse alamleitnandi auastes, wanusega 28-st nowembrist 1917.

§ 8. Transpordi ja Etapi Walitsusest leitnant

Arthur Laurenberg kinnitakse alamkapteni auastes, wanusega 27-ist weebuarist 1917.

§ 9. Soomusrong nr. 6 pealt alamleitnant Aleksander M u s i t s h kinnitakse leitnandi auastes, wanusega 19-ist märtsist 1917.

Sõjawägede Ülemjuhataja:

Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Wäljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.

1216.

Tallinnas, 19. märtsil 1920.

Siseministriga kokkuleppel teatan, Wabariigi Walitsuse poolt 17. weebuaril s. a. wastuwõetud ajutise fundusliku määruse § 12 täienduseks (Kiigi Teataja nr. 29/30), et sõjawäelastele ainult Wiru ja Petseri maakondadest wäljasõit ilma täitapre tunnistuseta keelatud on, kuna wäljaspool frondi piirkonda asuwates wäeosades ja asutustes teeniwad sõjawäelased endiselt wõiwad raudteel puhkuse ehk komandeerimise tunnistuse ettenäitamisel sõita.

1224.

Tallinnas, 21. märtsil 1920.

Luban ohwitseridele ja ametnikkudele kanda Inglis wormi frenschisi, mis Eesti wormi kohaselt ümbertegemata, kaitse karwa särki ja kaitse karwa kaelasidemega ehk walge särki ja musta kaela sidemega. Merewäelastel kanda ainult walget särki musta kaelasidemega.

Nr. 1242.

Tallinnas, 23. märtsil 1919.

Käsen kõiki neid sõjawäelasi, kes süü- ja kuritegudes on kohtu ehk eeluurimiste all ja kes on antud kohtu uurijate määruste järele ligemate ülemate walwe alla, demobilisatsiooni alla kuulumise puhul wabastada üldbistel alustel ja neid politsei walwe alla anda nende elutoha järele.

Nr. 1249.

Tallinnas, 24. märtsil 1920.

Kuue solotniku suhkru asemel luban anda kaheksa solotnikku paastu suhkurt päewas inemese peale.

Nr. 1256.

Tallinnas, 24. märtsil 1919.

Et tasumaksimist rekwireeritud toiduainete ja kraami eest kiirendada, käsen wäeosade ja asutuste ülemaid kõiki omawalitsuse asutuste ja rekwireerimise komisjonide poolt kinnituseks saadetawaid arweid ja aktiivi wiibimata läbiwaadata ja kinnitada.

Pui aga mingisugustel põhjustel wõimalik ei ole arweid kinnitada, — peab neist põhjustest arwesaatjale kohe teatama.

Sõjawägede Ülemjuhataja,

Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Wäljawõtted Sõjainistri päewakäskudest.

Nr. 42.

Tallinnas, 21. märtsil 1920.

Wabariigi Walitsus otsustas 21. märtsil s. a. wa-

bastada sõjawäe teenistusest rahwawäelased, kes 1886 ja 1887 a. sündinud.

Wabastamise tähtpäewaks määran 31. märtsi.

Wabastamise juures wõtta juhtnõurolks minu päewakäsk nr. 21, 10-ist weebuarist s. a.

Nr. 44.

Tallinnas, 22. märtsil 1920.

Sõjainistri teeriumisse saadetawatest kirjawahtetustest on näha, et minu 1919 a. päewakäsu nr. 18 peale waatamata sõjawäeosades ja asutustes weel palju registreerimata rahwawäelasi teeniwad.

Käsen polkude ja wastawaid ülemaid korraldast teha, et kõik rahwawäelased wiibimata registreeritaks. Selleks tuleb wastawatele maakonna rahwawäe ülematele registreerimata rahwawäelaste nimestikud saata, kes need nimestikud registreerimiseks ja wastuwõttelehtede kokkuseadimiseks rahwawäe komisjonidesse saadawud.

Rahwawäe komisjonid saadaw kokkuseatud wastuwõttelehed maakonna rahwawäe ülemale, kes nad peale registreerimist wastawatele wäeosadele edasi saadab.

Nimestikkudes peawad kõik wastuwõttelehtedes nõutawad teated olema.

Kindralstaabi Kindral-Major Larka.

Sõjainistri eest.

Wabaduse Riigi põhikirja.

(Sõrg *)

1. Lõika Wabaduse Riigi põhikirja § 25 juure.

Wabaduse Riigi II liigi kolmanda järgu aumärgi saamiseks wõib wäeülemus sõjawäelasi ette panna.

1. Kõikide wäeliikide alal:

1. Kes wõtab isiklikult tagasi waenlase kätte langenud suurtüki ehk kuulipilduja.

2. Kes wõtab lahingus wangi waenlase staab-ohwitseri ehk kindrali, wõi peastab oma ohwitseri elu, paareerides teda ahwardawat lööki, ehk peastab tema waenlase käest.

3. Kes kõwa ja mõjuma waenlase tule all parandab isiklikult telefoni ehk teise ühendusabinõu ja seega kindlustab suurema kordamineku ehk hoiab ära raske sõjalise äparduse.

4. Kes mõjuma waenlase tule all ennastalgawalt kustutab tekkinud tulekahju lõhkeainete asukoha läheduses.

5. Kes juhatahes käsualuseid ehk feltfilisi ergutab neid oma isikliku wahwusega ja peastab waenlase poo't wõetud ehk waenlase läheduse tõttu mahajäetud suurtüki.

6. Kes ohwitseride riivist wäljalangemise järele, ergutades isikliku wahwusega kaaslasi, wõtab waenlaselt suurtüki ehk teeb ta tõsmaatuks, wõi lööb tagasi batareisse tunginud waenlase.

7. Kes äärmises hädaohus wapralt lööb tagasi waenlase pealetungimise suurtükikäe pargi ehk ta oja, woori ehk transpordi peale.

8. Kes kõikide ohwitseride riivist wäljalangemise järele lahingus juhatusi oma kätte wõttes hoiab alal ehk

*) W. „Sõdur“ nr. 8-9.

seab jalule roodus, estadronis, batareis eht komandos täielise torra.

9. Kes isiklikult luuramisel nähtava hädaohuga muretseb waenlase kohta tähtsaid teateid.

10. Kes toimetades luuramist nähtava hädaohuga wiib selle järele sõjawäed tema prolt järelewaadatud teed mööda.

11. Kes nähtava hädaohuga kogub lahingus wäsimata waenlase järele walwamise labi teateid, mille abil selgitatakse waenlase plaanid ja sihid, mis wõimaldab kõrgemale ülemale otjustawa wõidu saawutamist.

12. Kes lükkab isiklikult tagasi waenlase ettepaneku alla anda ja haawatuna jättab wõitlust, kuni meelewõistuse kaotamiseni.

13. Kes toimetab lahingukohale padrunid eht suurtükiküübid, kui neist äärmise tarwidus oli ja kui keegi muu ei julenud seda teha peagu möödapääsemata surma-hädaohu kartusel.

14. Kes wäeosjade ülewõimisel üle waenlase poolt kaitsetama jõe esimesena wõtab oma alla wastastalda ning jääb sinna püsima.

II. Jalawäe's.

15. Kes, juhatahes mõnda wäeosa, vähemalt rühma, eht kõikide ohwiteride riviist wälja langemise järele juhatusi oma kätte wõttes tõrjub waenlase wälja kaewikutest eht mõnest muust kindlustatud seisukohast.

16. Kes nähtava isikliku hädaohuga leiab eht teeb kaitsetõketes waenlase asukoha ees läbikäigu ja wiib selle kaudu oma kallaletungima wäeosa läbi.

17. Kes juhatahes rühna ja wiibides eelpunktil eht ükfitus walwõtkes, hoiab selle seisukoha alal ja lööb tagasi vähemalt roodu suuruse waenlase.

18. Kes ohwiteride riviist wäljalangemise korral asetab lahingus omal algatusel kuulipilduja hädaohutusse lähedusse ja selle tulega toetab pealetungimist eht kaitset.

19. Kes, ohwiteride riviist wäljalangemise järele, ilma jalawäe kaitseta jäädes, otse waenlase pihta sihitud kuulipildujate tulega lööb tagasi waenlase kallaletungimise, millele olets kuulipildujate kaotamine järgnenud.

20. Kes olles wanemaks äkilisel kallaletungimiskäigul häwitab eht wõtab wangi waenlase walwõtkte.

21. Kes, walwõtktes eht eelpunktil wanemaks olles, ümberpiiratus, nähtava isikliku hädaohuga, lööb ühes oma wäejaoga waenlasest läbi ja ilmub oma wäeosasse.

22. Kes kõwa ja mõjuwa waenlase tule all eht läbi waenlase asukoha wiib määratud kohale tähtsa teate, mis sideme loob käsikäes töötawate osade wahel, kes ühenduse enda wahel olid kaotanud.

23. Kes, sekreti wanem olles, esimesena silmab waenlase pealetungimise ja teatab sest õigel ajal, ning suure hädaohu peale waatamata jätkab waenlase järele walwamist ja seega aitab kordaminekule kaasa.

24. Kes lahingus telegrafi, telefoni eht signaalsatsiooni tööde juures kõwa ja mõjuwa waenlase tule all juhatahes komandot eht isiklikult hoiab alal tähtsas punktis katkestamata ühenduse meie wäeosade wahel, kus juures see tegewus oli ühelt tähtsamaks meie suure kordamineku põhjuseks eht peasis meid suurest kaotusest.

25. Kes kõwa tule all waenlase asukoha ees häsitorraldatud kaitsetõketest läbi murrab, ning läbi wiies wägesid meie kordaminekut kindlustab.

26. Kes tormijooksul kindluse eht kindlustatud positsiooni peale esimesena waenlase poolt wiskat kaitsetawa kindlustuse wallile astub eht kindlustusse tungib ja tallaga teisi enda järele tõmbab.

27. Kes tormijooksul kindluse eht kindlustatud positsiooni peale tungib, kindlustuste wahel eht nende seljataha ja seal püsima jäädes kaasa aitab waenlase kindluse eht kindlustatud positsiooni wõtmisele.

28. Kes nähtava isikliku hädaohuga, õhulaskmisega eht muul teel wälja lööb waenlase blindaašidest, kontr-miinigalleriidest, kaponiiridest eht muist kaitseehitustest.

29. Kes osib üles nõrjalitaitstawa siseläigu waenlase kindluse eht muu kindlustatud punkti, wiib sealt läbi meie wäed ning aitab sellega, kasa kindluse eht kindlustatud punkti ärawõtmisele.

III. Ratsawäe's.

30. Kes julgete tegudega waenlase asukohal eht seljatoga sünnitab ta keskel tabuhirnu eht segadust suuremates waenlase jõududes ja sellega operatsiooni kordaminekule kaasa aitab.

IV. Suurtükiväe's.

31. Kes ohwiteride riviist wäljalangemise järele toob lahingus omal algatusel suurtükid warjupaigast wälja ja nende tulega toetab oma jalawäe pealetungimist wõid kaitset.

32. Kes ohwiteride ja alamwäelaste riviist wäljalangemise tagajärjel waitunud ning waenlasest hädaohutikus läheduses wiibiwale batareile kõwa tule all eelwantrid toimetab ja peastab seeläbi kas wõid osa juurükkidest.

33. Kes kõwa ja mõjuwa suurtüki- ja püstitule all, suurtükide juures olewate alamwäelaste arwu suure kahanemise peale waatamata, tabawa suurtükitulega lühikese maa peale toetab oma jalawäe ebu.

34. Kes ohwiteride riviist wäljalangemise järele ja ilma jalawäe kaitseta lööb tagasi otse waenlase pihta sihitud batareide eht ükfitu suurtüki tulega tema kallaletungimise, millele olets suurtükide kaotamine järgnenud.

35. Kes tugewa tule all leiab waenlase peidetud batarei, mis meie wägedele tundumat kahju sünnitanud, juhatab selgelt kätte ta asukoha ja annab seega wõimaluse teda waitima sundida.

36. Kes lastmisega uputab eht sütitab põlema waenlase sõjalnema, branderi, suure tähtsusega transpordi eht laewa desandiga.

37. Kes kõwa waenlase tule all olles vähema suurtükide arwu osawa tulega sünnib waitima suurema waenlase suurtükiväe osa ja talistab teda seega tegewust awaldamast meie jalawäe ning ratsawäe wastu kunni neile antud ülesande täitmiseni.

38. Kes kõwa waenlase tule all olles vähema suurtükide arwu osawa tegewusega tõmbab enda peale waenlase suurtükitle ja sellega talistab teda tegewust awaldamast meie jalawäe ning ratsawäe wastu kunni meile antud ülesande täitmiseni.

39. Kes meie pealetungima jalawäega kaasa liitudes kunni täielise kokkupuutumiseni waenlasega, aitab otustawalt kaasa pealetungimise kordaminekule.

40. Kes kõwa ning mõjuwa tule all olles oma suurtükiväe eht kuulipildujate tegewusega niivõrd nõrgestab attakeeritawa kindlustuse kuulipilduja- eht püstitule, et wõimaldab meie wägedele selle ärawõtmist.

Järgneb.

Üleüldine osa.

Rahwaste Liidu põhikirj.

(Tälgje prantjuseksteft originaalift).

Toome fiin tõlles Rahwaste Liidu põhikirja, nii nagu ta Berfaillies'i rahulepingus on awaldatud.

Toimetus.

Rõrged lepingutegewad pooled,

arwates, et koostegewuse ebendamiseks rahwaste wahel ja nendele rahu ning julgoleku kindlustamiseks on tarwis

wastu wõtta teatwad kohustused mitte sõda alato, pidada amolikult õigluse ja au a'usel rahwaste wahelisi ühendusi, pidada täpipealselt rahwastwahelise õiguse ettekirjutusi, mis nüüdsest peale walitjuse asjalise ülespidamise määraks en wõetud, panna walitjema õigus ja täita piinlikult kõiki lepingute kohustusi organieeritud rahwaste wastastikkustes wahelordades,

wõtawad vastu läesolewa põhikirja, millega asutatakse Rahwaste Liit.

Artikkel 1.

Rahwaste Liidu liikmed on need allakirjutajad, kellede nimed on toodud läesolewa põhikirja lissas, samuti need riigid, kes ka lissas on nimetatud ja kes tahe kuu jooksul pärast läesolewa põhikirja maksimaallamist selle põhikirja ilma tingimisteta omaks wõtawad seletusega, mis siis'e antakse Liidu sekretariaadile. Liitmeks hakkamisest antakse teistele Liidu liigetele ametlikult teada.

Rõõil riigid, dominiimid wõi asumaad, kes endid ise wabalt walitjewad ja kes lissas nimetatud ei ole, wõiwad Liidu liikmeks halata, kui nende wasuwõtmise poolt on kaks kolmandikku Liidu täiskogu healeft, eeldades, et nad mõjuwaid tagatissi pakuwad oma arwameelseft tahtest endi peale wõetud rahwastwahelisi kohustusi pidada ja oma maa-, mere- ja õhujõudude ning sõjawarustuste suhtes Liidu poolt kindlaks määratud korra omaks wõtawad.

Jaakõs Liidu liigetest wõib kaheaastase etteütlemise jarel Liidust lahtuda, tingimisel, et ta selleks ajaks on täitnud kõil oma rahwastwahelised kohustused ja ka läesolewa põhikirja kohustused.

Artikkel 2.

Liidu tegewus, niisugusena nagu ta selles põhikirjas ära on määratud, sünnib Liidu täiskogu ja Liidu nõutogu laudu, kelledele alaline sekretariaat juure on antud.

Artikkel 3.

Liidu täiskogu moodustub Liidu liigete esitajajist. Täiskogu tuleb koku Liidu asupaigas wõi mõnes teises selleks määratawas kohas kindlaks määratud tähtaegadel ja igal muul ajal, kui olukorrad seda nõuawad.

Täiskogu käsitab kõiki küsimusi, mis Liidu tegewuslonda kuuluwad wõi maailma rahu puudutawad.

Igal Liidu liikmel ei wõi täiskogus rohkem kui kolm esitajat olla ja igal liikmel on ainult üks heal.

Artikkel 4.

Liidu nõutogu moodustub pea liis- ja säprusriikide esitajajist, kui ka nelja teise Liidu liikme esitajajist. Need neli teist liiget walitakse täiskogu poolt wabalt ja tema enese määratawatel tähtaegadel. Kuni esimese walituni täiskogu poolt on Belgia, Brasiilia, Hispaania ja Greqkomca esitajad nõutogu liigeteks.

Täiskogu enamuse nõusolekul wõib nõutogu teisi Liidu liikmeid walida, kes sealt peale alaliselt nõutogus on esitatud. Ei wõib ta täiskogu nõusolekul juurendada Liidu liigete arwu, seda täiskogu poolt esitajateks nõutogusse walitakse.

Nõutogu tuleb koku Liidu asupaigas wõi mõnes teises selleks määratawas kohas, nii sagebas-i kui olukorrad seda nõuawad, kuid wähemalt üks kord aastas.

Nõutogu käsitab kõiki küsimusi, mis Liidu tegewuslonda kuuluwad wõi maailma rahu puudutawad.

Igakõs Liidu liigetest, kes nõutogus mitte esitatud ei ole, saab kuts- oma esitajat sinna saata, kui päewakorral seisab mõni küsimus, mis tema huwisid ife äranis puudutab.

Igal Liidu liikmel, kes nõutogus esitatud, on ainult üks heal ja ainult üks esitaja.

Artikkel 5.

Täiskogu ja nõutogu otsused tehakse kõigi koosolekul esitatud Liidu liigete healtega, eht olgu fiis, et selle põhikirja ettekirjutustes ja selle lepingu määrustes eriti teistiti on määratud.

Rõõil asjaajamise korra küsimused, mis täiskogu ja nõutogu koosolekul tehtiwad, fiia hulka ka isedraliste punktide uurimiseks asutatatawate komisjonide nime-tamine erwatud, otsustatakse täiskogu wõi nõutogu poolt koosolekul riitwate liigete healte enamusega.

Täiskogu esimene koosolek ja nõutogu esimene koosolek peetakse ära Amerika ühendatud Riikide pre- sidendi kollukutsel.

Artikkel 6.

Alaline sekretariaat asub Liidu asupaigas. Sekretariaat moodustub ühesi kindralsekretärist ja tarwikult arwust sekretärideft ja personaalift.

Esimene kindral-sekretär on lissas nimetatud. Pärast nimetatasse kindral-sekretär nõutogu poolt täiskogu enamuse nõusolekul.

Sekretariaadi sekretärid ja personaal nimetatasse kindral-sekretäri poolt nõutogu healkiitamisel.

Liidu kindral-sekretär on ühtlasi ka täiskogu ja nõutogu kindral-sekretär.

Sekretariaadi kulud jaotatakse ära Liidu liigete peale selle wahetorra kohaselt, mis on wastuwõetud Üleilmilise Postiliidu kulude jaotamise kohta.

Artikkel 7.

Liidu asupait on Genfis.

Nõutogul on õigus seda a'upaita igal ajal mõnda teise kohta üle wiia.

Rõõil Liidu ametid, fiia hulka ka sekretariaat arwa-tud, on niistästi meestele kui ka naislele kättejaadawad.

Liidu liigete esitajatel ja Liidu wolniktubel on nende ametikohuste täitmisel diplomaatide eesõigusel ja isilupuutumatus.

Rõõil Liidu ja tema ajutuste ning koosolekute all olewad majad ja maatükid on puutumatus.

Järgneb.

Ludendorffi sõjamälestused.*)

Lalilähing Nasuuri järvil (weebruar/märtsis 1915.)

I.

1914. a. sõjakäik ei toonud otsust. Kuidas teda 1915. a. kätte püüda, seda ei suutnud ma ette näha. Nastawahetusel moodustati neli uut armeekorpusi, mis weebruaris võitlusvalmis pidiid saama. 1914. a. sügisel uute vägede moodustamisel omandatud kogemused olid arvesse võetud. Korpused olid võitlusvõimulised ja nii endised moodustused, sai ju iga rood aluspõhjaks teatud arvu isearanis tublii ohvitseri, alamohvitseri ja soldati. Ka kõrgemad kohad olid hästi täidetud. Iseenesestki mõista soowisin mina, et need neli korpusi idarinnale paigutataks Wenemaad edasitagumiseks ja tema jõu nõrgendamiseks, nagu see meil wähegi wõimalik. Ida-Preisid kawatsesime uut lööki. See oleks ka Karpaatides wõinud sündida, kui Ungari raudteed rahuajal paremini oleksid ehitatud.

Juba aastawahetusel kartis k. ja k. (Austria) sõjawägi Przemõsli langemist kewadeks, kuid karta oli ka, et kewadel suurem waenlase vägi Ungarise kisse tungib. Wahe peal oli wenelane siin pealetungimist kindral Borowici vastu jätkanud ja Karpaatide harja oma kätte wõtnud. Kindral v. Conrad mõtles nüüd juurejoonelist wastupealetungimist teostada ja Przemõsli wabastada.

Sisemiste olude tõttu arwasin ma tarwiliseks k. ja k. sõjawäge Karpaatides toetada, seda enam, kui wõimalik polnud Wene wägesid kusagil mujal energiliselt löögialuseks wõtta. Kas see Ida-Preisid wõimalik oli, oli alles küsitaw; oli alles teadmata, kas need neli korpusi meile tarwitada antakse. Sellepärast pidin wäitama tarwidust Saksa poolt Austria-Ungarile abi anda ja need wäed ida ülemläsitaja piirkonnast wõtta. 9. armee Poolsas seisis wäga kitsalt. Seisukohti ehitati alles. Eäknesõda oli õpetanud, et seisukoha-sõjas rinnalauused kaugele suuremad wõiwad olla, kui waremalt arwatud. 9. armeest wõis terve rea divisjone muuks otstarbeks wälja tõmmata. Ühelt poolt soowitatud rinnu pealetungimise siin wõi lõuna pool Piilitsat heitsin kõrwale. Ungari wäerinna tarwis wabastati 11 korpuse kindralkomando, 1. jalawäedivisjon, 48. tagawara-divisjon, peale seda üks kolmepolguline brigaad, millest pärast kaardidivisjon moodustati, ja 5. raskadivisjon. Samal ajal wabastati weel muud tagawarajid ida ülemläsitaja otsekoheks tarwitamiseks. Kui meie poolt toetuseks antud wägede abil kindral v. Conradi kawatsatud pealetungimist wõis teostada, siis oli see parem, kui ainult waenlase tagasitõrjumine.

Kindral v. Conrad otsustas oma poolt Serbia piiril wägesid wähendada ja kõik wõimalikud jõud Karpaatidesse tuua. Ta kawatses Ushoki ja Dukla mäeteede wahel peahoobi anda, teda arendades Przemõsli sihis. Siit ida pool pidiid Saksa wäed k. ja k. wägede toetusel Saksa lõuna wäena kindral v. Einzingeni wäga arukal ja tegusõulisel juhatusel Przemõsli peale tungiwate peajõudude paremaks tiiwaks olema.

Saksa lõunawägi oli liig nõrk, kui et temaga ümber haarata oleks wõidud. Siis oleks pidanud

*) Mõnus ilmus lühendatud kujul „Sõduris“ möödaläinud aasta wiimajel weerandil.

wõima kaugele Bukowiinasse ulatada. Ühisugustele kawatsustele ei wastanud ka raudteewõrk.

Läbirääkimistel nende operatsioonide üle üllatas mind ülema wäejuhatus telegrammi teatega, mina olemat lõunawäe kindralstaabi ülemaks saanud.

Kindralfeldmarschal v. Hindenburg ei tahtnud minust lahkuda. Pidas kirjas palus ta keisrit, et mind endisele paigale jäetaks.

Nagu see kord Insterburiski jätsin ma staabiga jumalaga, et oma uuele kohale asuda, olin aga kindel, et ma warsti tagasi tulen.

Sõidul Karpaatidesse oli mul Breslaus rääkimine kindral v. Conradiga ja v. Falkenhayniga, misjuures wägede kohaletoiemetamine ja operatsioonid üksikasjaliselt kindlaks määrati. Sõjawäe warustamine nõudis erilist arutust. Kindral v. Conrad ei arwanud mägestikku-warustust tarwiliseks. Kui ma aga pärast wäe kogumisepeaika läksin, tundus nimetatud warustus tungiwalt tarwilikuna. Hooskalt asusin teda muuretsama.

Ungaris ja hiljem ka Siebenbürgenis wõeti meid waenlastest wabastatud rahwa poolt wäga soojalt wastu. Saine aga oma kohust täitnud, siis kadus tänutundmus wäga ruttu. Sündis kõik, mis wõimalik, et meie wägede elu ebamõnusaks teha. Madjariid on wõimas isandrahwas, kuid neil puudus arusaamine ühistest tuludest Austria-Ungaris ja Ungaris elutsewate rahwaste õiglastest soowidest ja tarwidustest. Ungar oli kassikriigis tugewam ofa ja ta tarwitas oma seisukorda kurjasti, ajades riigi wälispoliitikat Serbia ja Rumeenia vastu õnnetus sihis. Rahjaks laffime meie seda sündida.

Lõunawäe ülemjuhatus peakorter oli Munkatschis. Kindral v. Einzingen ja mina reisime wägede kogumise paigad läbi ja seadsime ühenduse jalale üksikute juhatusetega ning k. ja k. sõjawägedega, kes juba mägedes asusid ja lõunawäega pidiid liituma.

Sõjawäe heaks oli wähe tehtud, puudusid seisukohad ja ka ulalused. Pidi palju tagant järele tegema.

Ühel metsmägestikku käigul tabasin wahisalka. Ta andis mulle mingisuguses wõeras keeles teate. Ka minuga kaasas olemad k. ja k. ohwitserid ei saanud sellest aru. Sellest sain aimu raskustest, millega siin pidi rehkendama. Raskused muutusid juba suuremaks, et rahwused polkudes usaldawuse saawutamiseks ära segati. Tšehhi ja Rumeenia polgud olid waenlase poole üle läinud. Need rahwuswõidud jagati nüüd teiste polkude peale. See abinõu ei aidanud. Ta wähenas ainult waprata Ungari ja isearanis tublide Saksa polkude wäärtust. Ka suurendas ta keelelist raskust haruldajelt.

Nagu 1914. a. septembris Uus-Sandeki sõidul, niisama omandasin ka nüüd mulje nende rahwaste kultuurilisest mahajäänusest, kes walitsewate seffa ei kuulu. Üks sõit wiis muu huzuli küllasse. Selle õnnetu rahwatõu wiletsaid eluasemeid ei unusta ma kunagi. Kui hoopis teisiti olid lood Saksamaal tema würistide tarkade sammude tõttu ja kui palju kõrgemal seisab meie kultuur ja arenemine wõrreldes Austria-Ungariga. Meid huzuli-ütikefi nähes sai mul selgeks, et see rahwas eht sugugi ei mõista, milleks ta wõitlema peab. Austria-Ungar oli lõpmata palju hooletusse jätnud; kui lepinglased oleksime pidanud meie mõistma seda talistada. Kui kassikriik ja k. ja k. sõjawägi pooleldigi seda täide oleks saatnud, mida Saksamaal temalt õigusega wõis nõuda, siis poleks wähe-

malt waja olnud Saksa wägesid sel määral Austria-Ungari wäerimä toetamiseks tarwitada; me oleksime wõinud lääneliinile kauemaks ajaks suuremad jõud läkitada. Igatahes kaebab ka Austria-Ungar, meie ei olemat 1914. a. sügisel Prantsusmaal wõitnud ja teda olemat ükspäinis Wene tugewamate jõudude kätte jäetud. Igatahes oli see meile saatuslik, et me Austria-Ungari ja Türgimaa taoliste wäljasurewate riikidega lepingus seisime. Üks juut ütles Radomis ühele minu herrale, tema ei mõistwat, kuidas wõiwat niisugune eluline ja teguwõimas keha, nagu seda Saksamaa on, surmukehaga ühes minna. Temal oli õigus, kuid elujõulisi kaaswõitlejaid ei saanud Saksamaa mitte. Ka ei puhunud me hooletuse pärast oma wäljasurewatele lepinglastele ajutiseltki uut elujõudu sisse. Alles sõja ajal õppisin ma Austria-Ungari olusid tundma, enne polnud mul selleks juhusi. Niisugust madalat seisuforda nähes olin üllatatud. Meie wastutawad ametiõhjad teadsid küll, et kassikriik Euroopa haigeksmeheks on muutunud, kuid nad ei teinud siit nõutawaid järeldusi. Meie oleksime pidanud talle truud olema ja teda juhtima, mitte aga enmast tema mõju alla andma ja tema üleolewa, kuid ühekülgsel poliitikaga kaasa minema.

Minu wiibimine Munkatschis ei kestnud kaua. Jaanuari lõpul olin juba jällegi Posenis oma wanal paigal. Selja taga oli mul ergutawalt mõjuw aeg ja midagi olulist polnud ma kaotanud.

(Järgneb.)

Sõjateated

Polgukohtude aruanne 1919. aasta kohta.

Sissetulnud on kõiides polgukohtudes kokku 546 asja.
 Nendest on läbiarutatud ja otsustatud 451 "
 Arutamata on jäänud 1920. a. peale 63 "

E d a s i s a a d e t u d :

Sõjawäe Ringkonna kohtusse 24 asja.
 Rahukohtusse . . . . . 2 "

A r a l õ p e t a t u d :

Õenduste puudusel . . . . . 2 asja.
 Kõikuleppel . . . . . 2 "
 Muudel põhjustel . . . . . 2 "

Kohtualuseid on olnud üleüldse 627 isikut.

Nendest on süüdi mõistetud 486 "

Sõjateadete mõistetud	141 "
Sõjälõpuni on otsuse täitmine edasi lükatud	148 "
Süütegude järele jagunewad läbiarutatud ja otsustatud asjad järgmistesse liitudesse :	
Wargus	125 asja.
Kroonu wara raiskamine	51 "
Distipliini ja sõjawäe teenistuse määruste wastu elsimine	213 "
Mitmesugused muud süüteod	62 "

Enamlaste sõjateated.

Moskwa st, 24. märtsil. Väene wäerind. Põdalarow ja Njeshitsa sihtidel löödi wastase pealetungimise katsed meie tulga ja wastupealetungimisega tagasi. Letiishewi piirkonnas meie edulad wõitlused 15—40 wersta Letiishewist kaug pool.

Kauaasia wäerind. Jelaterinodari piirkonnas läksid meie pealetungimad wõed 30 wersta Jelaterinodarist edela poole. Mailopi piirkonnas wõitis meie ratsawägi, pärast ägedat wõitlust suurte wastase jõududega põhja pool Mailopi linna, 1000 wangi, 17 suurtükki, 30 kuulipildujat, 3 miljoni suurtükikuule, 5 miljoni padrunid, püsside ladu, palju wagunid arstirohtudega ja suure hulga muud wõidumärke. Kaubani ülemise jooftu piirkonnas wõitsid meie wäed peale tungides Batalpashinskoje ära. Bjatigorški piirkonnas wõitsime Kislowodski ära. Riikari sihil wõitsid meie wäeosad, kes wast se seljataha olid jäänud, Kisljari linna ära.

Kamenew teatas Moskwa nõukogu täiskogu istumisel Noworossiiski ja Grosnoi wõtmisest puuaste wägede poolt. Otsustati Kaukaasia wäerimä juhatajale Duhatschewskile õnnesaawi telegramm saata.

* || Kirjawastused. || *

E. M.—Tartus. Enne demobilisatsioonimäärustest wabastatud sõdurid ei käi mitte Sõjaministri pvt. nr. 21., 1920, alla, eht olgu siis, kui awaldatakse sellekohane seletus.

Kui Teie sõjawäelised õperaamatud asjatundlikult kokku on seatud, siis juba kirjastajaid leidub. Wõiksite käsitirjad kas Sõjaministeeriumile või Kindralstaabile läbiwõtamiseks sisse saata. Lühemaid käsitirju wõiks "Sõdur" awalbada.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi postkõnits Mikl.
 Wiljaandja: Wägede Ülemjuhataja staab.

RIIGIKASSA PEAWALITSUS

teatab, et Eesti Wabariigi 1920 a. wõidulaenu

wõitude esimene wäljaloosimine

on neljapäewal 1. aprillil s. a. Estonia kontsert-saalis.

Loosimine on awalik ja saalipääsemine kõigile waba.

Loosimine algab kell 9 hommikul.

EESTI WABARIIGI 1920. a. WÕIDULAEN 100.000.000 marka.

kindlustatud kogu Eesti Wabariigi warandustega ja sissetulekutega.

Laen on väljaantud 10,000-es seerias, igas seerias 100 piletit.

Pileti nimeline väärtus 100 marka, väljalaske väärtus 105 marka.

Protsentide asemel loositakse kogu laenu peale 10 aasta jooksul 40.000.000 marka.

Loosimised on neli korda aastas, kus iga kord 1.000.000 marka välja loositakse.

Wõitude arw.	Üksikute võitude summad.	Wõitude kogu-summad.
1	250.000 marka	250.000 marka
1	100.000 "	100.000 "
1	50.000 "	50.000 "
5	10.000 "	50.000 "
12	5.000 "	60.000 "
20	2.000 "	40.000 "
60	1.000 "	60.000 "
500	500 "	250.000 "
1400	100 "	140.000 "
2000 võitu		1.000.000 marka.

Wõiduloosimisel wõidawad üksikud piletid, mitte aga terwed seeriad.

Wõidusummad makstakse puhtas rahas välja. Wõitnud pilet wõtab osa kõigist järgmistest wõiduloosimistest, kunni ta kustutamisele langeb.

Iga kustutusele langenud pileti eest maksab Riigikassa 100 marka.

1920. a. wõidulaenu wõidud sissetulekumaksust wabastatud.

Eesti Wabariigi wõidulaenu piletid on kunni 30. märtsini väljalaske hinna eest saada kõigist

renteidest,
posti- ja
telegrafi kontoritest,
laenu- ja
hoiu ühisustest,

Wast. kredit ühisustest,
Aktsia pankadest,
Eesti Pangast ja
Riigikassast.

Riigikassa Peawalitsus.